วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index

Original Research Article

The Academic Administration Affects the Desired Characteristics of Students in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Athiphan Thongrat[1*], & Suthasinee Saengmookda[2]
อธิพันธุ์ ทองรัตน์[1*], & สุธาสินี แสงมุกดา[2]

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Athiphan Thongrat*
อธิพันธุ์ ทองรัตน์
Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, Thailand.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Email: athongrat@gmail.com

2. Suthasinee Saengmookda
สุธาสินี แสงมุกดา
Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, Thailand.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Email: suthasinee.sae@mbu.ac.th

คำสำคัญ :
การบริหารวิชาการ, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

Keywords:
Academic Management,
Student Desirable Characteristics

Article history:
Received: 07/06/2026
Revised: 04/8/2026
Accepted: 30/09/2026
Available online: 15/11/2026

How to Cite:
Thongrat, A. & Saengmookda, S. (2027). The Academic Administration Affects the Desired Characteristics of Students in Schools Under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. *Journal Dhamma for Life,* 33(1), 176-194.

ABSTRACT

This study investigated instructional management and its effects on the desired characteristics of students in schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The sample comprised 361 school directors, deputy directors, and teachers. Data collected via questionnaires were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: Instructional Management: Overall and individual aspects were rated at the highest level. The top three highest-ranked aspects were internal quality assurance development, measurement and evaluation, and academic collaboration with other institutions, while school curriculum development ranked lowest. Desired Characteristics: Overall and individual aspects were also at the highest level. The attributes ranked from highest to lowest were love of nation, religion, and king; living with sufficiency; being eager to learn; honesty; dedication to work; discipline; cherishing Thai identity; and public mindedness. Statistical Impact: Instructional management significantly affected the students' desired characteristics at a statistical level of .01, which can be successfully formulated into a multiple regression predictive equation. Raw Score Predictive Equation:

$Y' = -1.090 + .925\ (X12) + .310\ (X10) + .259\ (X1) + .249\ (X5) + .246\ (X11) - .364\ (X3) - .481\ (X2)$

Standardized Score Predictive Equation:

$Z' = .525\ (Z12) + .224\ (Z10) + .317\ (Z1) + .227\ (Z5) + .184\ (Z11) - .381\ (Z3) - .356\ (Z2)$

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน รวมถึงศึกษาผลของการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและองค์กรอื่น การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การแนะแนวการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ ในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย เริ่มจากด้านความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การอยู่อย่างพอเพียง ใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความมีวินัย รักความเป็นไทย และด้านจิตสาธารณะเป็นลำดับสุดท้าย นอกจากนี้ยังพบว่า การบริหารวิชาการส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้สามารถนำไปเขียนเป็นสมการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = -1.090 + .925\ (X_{12}) + .310\ (X_{10}) + .259\ (X_1) + .249\ (X_5) + .246\ (X_{11}) - .364\ (X_3) - .481\ (X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .525\ (Z_{12}) + .224\ (Z_{10}) + .317\ (Z_1) + .227\ (Z_5) + .184\ (Z_{11}) - .381\ (Z_3) - .356\ (Z_2)$$

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมและประเทศชาติ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภาคภูมิใจในชาติ มีความสามารถตามความถนัด และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา

6 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาให้พัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสมรรถนะสำคัญและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมร่วมสมัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษามิได้มุ่งเน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวมด้วย

ภายใต้บริบทดังกล่าว การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการแปลงนโยบายและเป้าหมายทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการบริหารวิชาการซึ่งถือเป็นภารกิจหลักและหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดนโยบาย วางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานทางวิชาการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการวัดและประเมินผลการศึกษา ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ดังนั้น ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการจึงมิได้ขึ้นอยู่กับการกำหนดนโยบายเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำแนวทางดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติที่มีความต่อเนื่องและสามารถตรวจสอบผลลัพธ์ได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานด้านการบริหารวิชาการในสถานศึกษายังคงเผชิญความท้าทาย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกระบวนการจัดการเรียนรู้กับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าสถานศึกษาจะมีการกำหนดนโยบายและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แต่การดำเนินงานในทางปฏิบัติอาจมีความแตกต่างกันตามแนวทางการบริหาร ศักยภาพของบุคลากร และบริบทของแต่ละสถานศึกษา ประเด็นที่ควรให้ความสำคัญคือการกำหนดแนวทางประเมินผลที่สามารถสะท้อนพฤติกรรมและพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากคุณลักษณะบางประการ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีวินัย การอยู่อย่างพอเพียง และการมีจิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะที่มีลักษณะเชิงนามธรรมและต้องอาศัยการประเมินพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงอาจเกิดข้อจำกัดด้านความชัดเจนของเกณฑ์การประเมิน ความสม่ำเสมอในการติดตามผล และการนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้

ประเด็นดังกล่าวปรากฏในรายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยตัวบ่งชี้ด้านคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก อย่างไรก็ตาม การรายงานผลดังกล่าวยังมีข้อจำกัดในการสะท้อนกระบวนการดำเนินงานและแนวปฏิบัติของแต่ละสถานศึกษาในลักษณะที่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ส่วนใหญ่ยังอาศัยการสังเกตพฤติกรรมและการประเมินตามช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ ประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการบริหารวิชาการที่เชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมคุณธรรม และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า วิเชียร ยอดจักร์ (2555) อธิบายว่าการบริหารวิชาการเป็นการบริหารกิจกรรมในสถานศึกษาที่มุ่งปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ขณะที่ พนัส ด้วงเอก (2555) ให้ความสำคัญกับกระบวนการบริหารที่ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ได้ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสะท้อนความสำคัญของการบริหารวิชาการในการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการศึกษา อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าวยังเปิดประเด็นให้พิจารณาถึงการบูรณาการกระบวนการบริหารวิชาการกับการส่งเสริมและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการในบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

เมื่อพิจารณาสามารถจำแนกประเด็นที่นำไปสู่การศึกษาครั้งนี้ได้ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ช่องว่างด้านเนื้อหา (Content Gap) งานศึกษาการบริหารวิชาการที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอนและทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเชื่อมโยงการบริหารวิชาการทั้ง 12 ด้านกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการอย่างเป็นองค์รวม ประการที่สอง ช่องว่างด้านการปฏิบัติ (Practical Gap) การดำเนินงานและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษายังมีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการบริหารที่สามารถกำหนดกระบวนการดำเนินงานและเกณฑ์การประเมินให้มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ประการที่สาม ช่องว่างด้านบริบท (Contextual Gap) ข้อมูลผลการดำเนินงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษายังไม่เพียงพอที่จะอธิบายแนวทางการบริหารและปัจจัยการดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษา จึงควรมีการศึกษาในบริบทเฉพาะเพื่อให้ได้แนวทางที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา

ดังนั้น การศึกษาการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากจะช่วยให้เข้าใจแนวทางการบริหารวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงนโยบาย หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนเข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการกำหนดนโยบายและพัฒนากระบวนการบริหารวิชาการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีความสำคัญต่อคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน และการประเมินผลการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม วิเชียร ยอดจักร์ (2555) อธิบายว่า การบริหารวิชาการหมายถึงการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริหารวิชาการมิได้จำกัดอยู่เพียงการกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอน แต่ครอบคลุมถึงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ขณะที่พนัส ด้วงเอก (2555) ให้ความหมายของการบริหารวิชาการว่าเป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน แนวคิดนี้สะท้อนลักษณะของการบริหารวิชาการในฐานะกระบวนการที่มีความเชื่อมโยงตั้งแต่การกำหนดทิศทางจนถึงการประเมินผลลัพธ์ทางการศึกษา เมื่อสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว การบริหารวิชาการจึงเป็นกระบวนการบริหารที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงาน สนับสนุนทรัพยากร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร ตลอดจนกำกับติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบและขอบข่ายการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดย ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) อธิบายขอบข่ายการบริหารงานวิชาการครอบคลุมการวางแผนงานวิชาการ การจัดและดำเนินการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผล ตลอดจนการนิเทศภายในสถานศึกษา ขณะที่จันทรานี สงวนนาม (2551) ให้ความสำคัญกับการบริหารสถานศึกษาในเชิงระบบ โดยเชื่อมโยงการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศ และการประกันคุณภาพการศึกษาเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กำหนดภารกิจด้านวิชาการของสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

การวิจัย การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศ การแนะแนว และการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของครูและสถานศึกษาให้เป็นระบบ จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าว สามารถจำแนกองค์ประกอบและขอบข่ายการบริหารวิชาการได้ 12 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุป การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักสูตรเป็นกรอบกำหนดทิศทาง ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นกลไกพัฒนาผู้เรียน และใช้การนิเทศ การประเมินผล และการประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือกำกับติดตาม ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและเกิดผลลัพธ์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

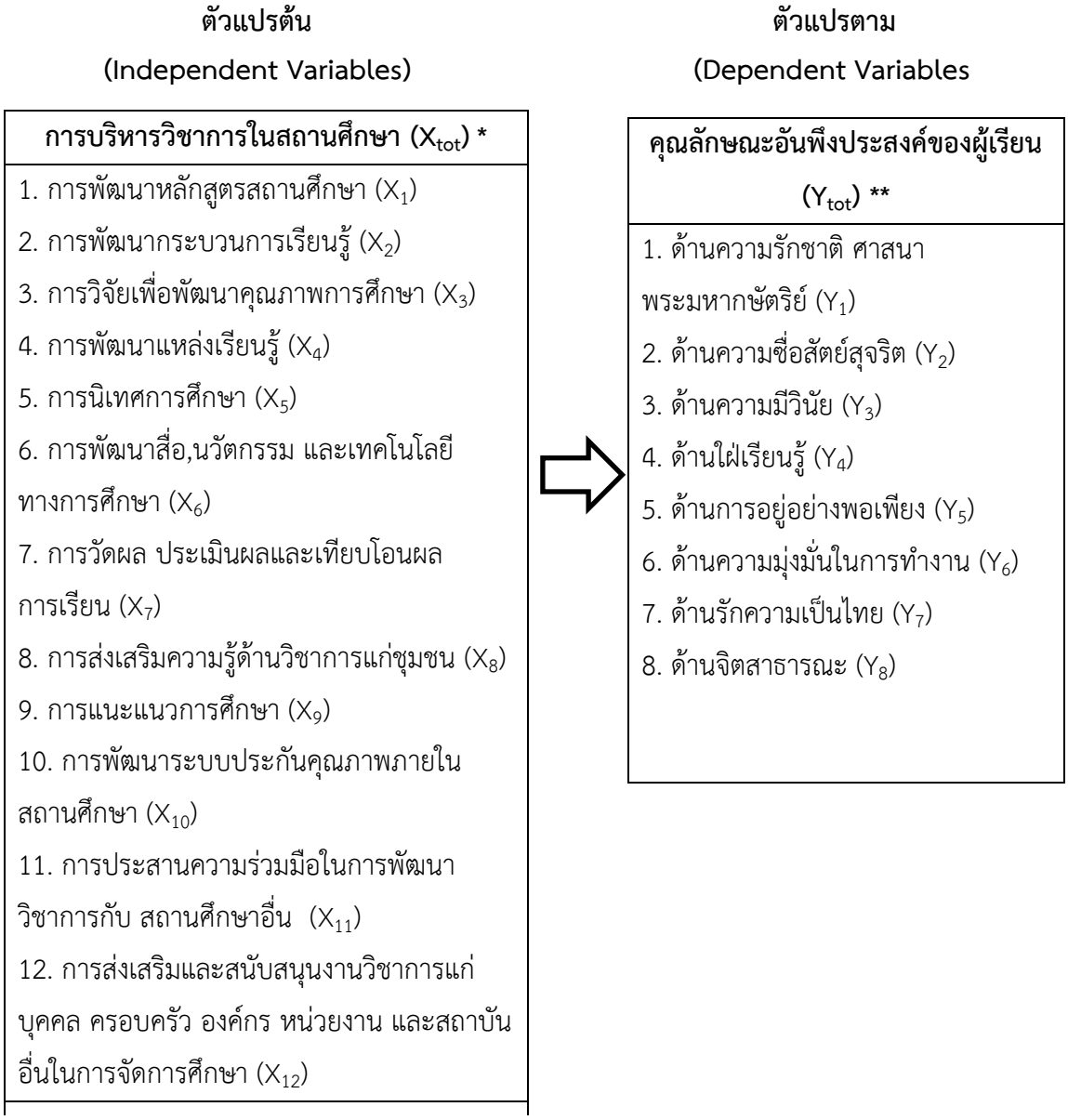
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สถานศึกษามุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข โดยหลักสูตรแกนกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซึ่งสะท้อนถึงความรักและความภาคภูมิใจในชาติ การยึดมั่นในศาสนา และการเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต คือ การประพฤติตนด้วยความจริงใจ ยึดมั่นในความถูกต้อง และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ใฝ่เรียนรู้ คือ การแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อยู่อย่างพอเพียง คือ การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี มุ่งมั่นในการทำงาน คือ การมีความตั้งใจ อดทน และรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย รักความเป็นไทย คือ การเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีจิตสาธารณะ คือ การมีน้ำใจ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าว จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและบูรณาการในทุกมิติของการจัดการศึกษา ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การปฏิบัติตนของครู ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนผ่านประสบการณ์จริงจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาระบบบริหารวิชาการที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมและ

จริยธรรม ตลอดจนส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติจริง และกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลที่สะท้อนพัฒนาการด้านพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสถานศึกษา และเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรีย์พร ปาเจริญ (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มประชากรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการศึกษาเครือข่ายโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา จำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารวิชาการในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดของ วิเชียร ยอดจักร์ (2555) และ พนัส ด้วงเอก (2555) พบว่า การบริหารวิชาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนผ่านการปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการวัดประเมินผล อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการและการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ยังสามารถต่อยอดไปสู่การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบการบริหารวิชาการกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนทั้ง 8 ประการ โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการบริหารและการประเมินผลที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 5,545 คน จาก 52 สถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 361 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีรายละเอียดของแบบสอบถามแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 คะแนนหมายถึง การบริหารวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง การบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก 3 คะแนน หมายถึงการบริหารวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง 2 คะแนนหมายถึง การบริหารวิชาการ อยู่ในระดับน้อย 1 คะแนน หมายถึง การบริหารวิชาการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ 5 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก 3 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง 2 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับน้อย 1 คะแนน หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและได้ข้อมูลตามความจริงผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการทำ หนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อแจ้งไปยังผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ/ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน 2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามจำนวน 361 ฉบับและส่งแบบสอบถามด้วยตนเองไป ยังกลุ่มตัวอย่าง 3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจากกลุ่ม ตัวอย่าง แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความหมาย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัยผู้วิจัย ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์การบริหารวิชาการ /คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์แปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 แสดงว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 แสดงว่า อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 แสดงว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น เพื่อทดสอบว่าตัวแปรต้นจะไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ซึ่งหากพบว่าตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กันเองอาจจะก่อให้เกิดปัญหา ความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์ (Multicollinearity) ซึ่งใน

การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ จะใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การกำหนดเกณฑ์และค่าความสัมพันธ์มีดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

หากวิเคราะห์ความสัมพันธ์แล้วพบว่า ตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยก็จะดำเนินการวิเคราะห์หาค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) เกณฑ์ที่ใช้ คือ ต้องมากกว่า 0.1 และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance inflation factor : VIF) เกณฑ์ที่ใช้ต้องไม่เกิน 10 (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2562) เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล ก่อนที่ จะนำไปใช้ เพื่อการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณต่อไป

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 361 ฉบับ เมื่อแยกพิจารณาตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
1	**เพศ**		
	ชาย	194	53.74
	หญิง	167	46.26
	รวม	**361**	**100**
2	**อายุ**		
	ต่ำกว่า 30 ปี	163	45.15
	31 - 40 ปี	103	28.53
	41 - 50 ปี	58	16.07
	51 ปีขึ้นไป	37	10.25
	รวม	361	100
3	**ตำแหน่ง**		
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	52	14.40
	รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ	52	14.40
	ครูผู้สอน	257	71.20
	รวม	361	100
4	**วุฒิการศึกษา**		
	ปริญญาตรี	184	50.97
	ปริญญาโท	144	39.89
	ปริญญาเอก	33	9.14
	รวม	361	100

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
5	**ประสบการณ์การทำงาน**		
	น้อยกว่า 5 ปี	114	31.58
	5 - 10 ปี	61	16.90
	มากกว่า 10 ปี	186	51.52
	รวม	361	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 53.74 และเพศหญิง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 46.26 เมื่อพิจารณาอายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 45.15 รองลงมาคือ อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 28.53 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.07 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.25 เมื่อพิจารณาตำแหน่ง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 และครูผู้สอน จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 71.20 เมื่อพิจารณาวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 50.97 รองลงมาคือ ปริญญาโท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 39.89 ปริญญาเอก จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 9.14 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 51.52 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 31.58 มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 16.90 ตามลำดับ

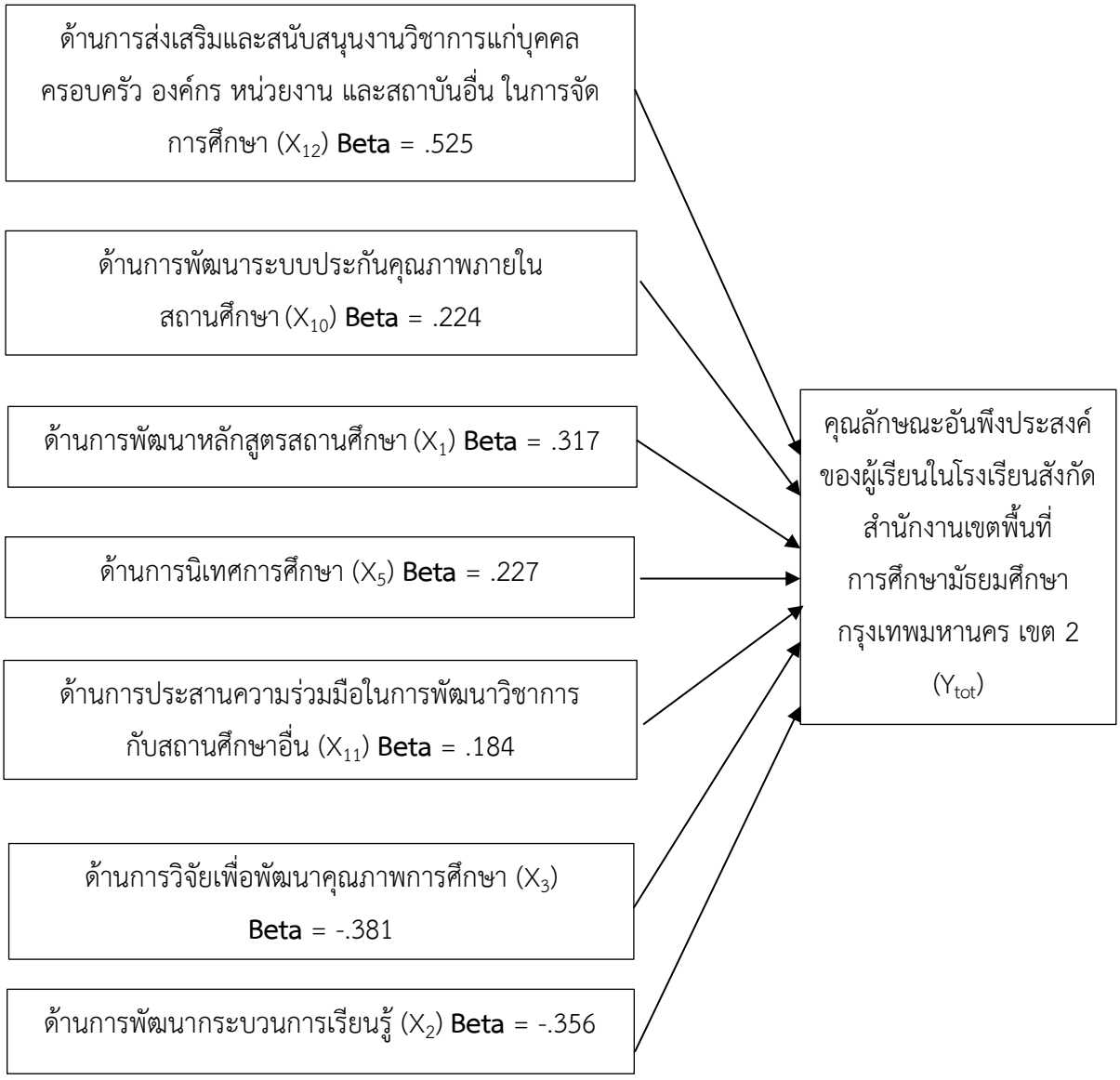
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม (n=361)

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (X_{tot})	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.81	0.40	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.87	0.24	มากที่สุด
3. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.88	0.34	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.86	0.26	มากที่สุด
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.87	0.29	มากที่สุด
6. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.91	0.23	มากที่สุด
7. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.92	0.22	มากที่สุด
8. ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	4.89	0.28	มากที่สุด
9. ด้านการแนะแนวการศึกษา	4.89	0.31	มากที่สุด

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (X_{tot})	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
10. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.93	0.23	มากที่สุด
11. ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น	4.92	0.24	มากที่สุด
12. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นในการจัดการศึกษา	4.91	0.18	มากที่สุด
รวม	**4.89**	**0.19**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.89, S.D. = 0.19) และเมื่อพิจารณาการบริหารวิชาการเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่จัดอยู่ในอันดับแรก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.93, S.D. = 0.23) รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.22) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ สถานศึกษาอื่น ($\bar{X}$ = 4.92, S.D. = 0.24) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นในการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.18) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. 0.23) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ($\bar{X}$ = 4.89, S.D. = 0.28) ด้านการแนะแนวการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.89, S.D. = 0.31) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.88, S.D. = 0.34) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.24) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.29) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.26) สำหรับด้านที่จัดอยู่ในอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.40)

การบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สามารถวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยจำแนกเป็นรายด้าน ตั้งแต่ตารางที่ 4.3 – 4.14 ประกอบคำอธิบายแต่ละตารางดังนี้

แผนภาพที่ 2 ตัวแปรในการวิจัยการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

อภิปรายผล

1. การบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการบริหารวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญอันดับแรกในการบริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารมีการกระจายอำนาจที่ชัดเจนและวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย บุญนาง (2565) ที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ ซึ่งพบผลการวิจัยในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยโดดเด่นในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการคัดเลือกหนังสือแบบเรียน นอกจากนี้ยังสอดรับกับ สดใส ศรีสวัสดิ์ (2565) ที่ได้พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการผ่านองค์ประกอบหลักและกระบวนการ 4 ขั้นตอน (วางแผน จัดองค์การ นำ และควบคุม) มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สุพล พรเพ็ง (2561) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนกลุ่มกรุงธนใต้ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดประเมินผลและการนิเทศภายใน และยังสอดคล้องกับ วิรมณ ปั้นงาม (2565) ที่ศึกษาโรงเรียนในสังกัด สพม.สิงห์บุรี อ่างทอง ซึ่งยืนยันว่ารูปแบบการบริหารวิชาการในศตวรรษที่ 21 ที่บูรณาการขอบข่ายงานร่วมกับกระบวนการ PDCA และปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติจริงและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในระดับมากที่สุด

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากโรงเรียนดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างเป็นเอกภาพ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ควบคู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 23, 24 และ 26 ที่เน้นย้ำความสมดุลระหว่างเนื้อหาวิชาการกับการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ นริศรา ตาปราบ (2562) ที่ทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ จนส่งผลให้นักเรียนพัฒนาพฤติกรรมจากระดับปานกลางขึ้นมาอยู่ในระดับดีทุกด้าน และสอดคล้องกับ พชร แสงเพชร (2558) ที่วิจัยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าการที่ผู้บริหารและครูเอาใจใส่ จัดบรรยากาศห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร และทำวิจัยในชั้นเรียนส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์ในระดับมากที่สุดนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้เรียนแสดงออกถึงคุณลักษณะอันดีงามทั้งรูปธรรมและนามธรรม ทั้งการเป็นพลเมืองดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ พร้อมที่จะเสียสละและร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่สังคม

3. การบริหารวิชาการส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารวิชาการในด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและองค์กรภายนอก การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาหลักสูตรการนิเทศการศึกษา การประสานความร่วมมือทางวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ล้วนส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะการดำเนินงานวิชาการที่เป็นระบบช่วยเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน สอดคล้องกับ สุธาสินี แสงมุกดา (2568) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในภาคกลางผ่าน 4 ขั้นตอน (กำหนดมาตรการ ร่วมมือ ดำเนินการ และแก้ไขปรับปรุง) ซึ่งชี้ว่ากระบวนการที่ชัดเจนและมีความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมวินัย ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ปิยนาถ ธนพรวรกุล (2560) ที่ศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ และยืนยันว่าการบริหารงานวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สุดท้ายยังสอดรับกับผลงานของ พิเชษฐ ยังตรง, พิณสุดา สิริธรังศรี, และสินธะวา คามดิษฐ์ (2560) เกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเสนอแนะ 5 กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครู การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้แนวเดิมและขับเคลื่อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน

สรุป

จากการศึกษาพบว่า การบริหารวิชาการ ของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติโดดเด่นที่สุดคือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบเน้นสมรรถนะ (Competency-Based) และการให้นักเรียนวางแผนพัฒนาตนเอง (IDP) รองลงมาคือการวัดและประเมินผลที่เน้นการติดตามผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นระบบ และการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นเพื่อพัฒนา Soft Skills ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบูรณาการคุณธรรมในทุกกลุ่มสาระ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ การนิเทศติดตามคุณภาพครู และการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยคุณลักษณะที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดคือ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งแสดงออกผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญและปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี รองลงมาคือการอยู่อย่างพอเพียง โดยนักเรียนรู้จักพิจารณาผลดีผลเสียก่อนตัดสินใจ และการใฝ่เรียนรู้ผ่านการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน นอกจากนี้

นักเรียนยังแสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต ความมุ่งมั่นในการทำงานที่มีความรับผิดชอบสูง มีวินัยในการควบคุมตนเอง รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะในการช่วยเหลือส่วนรวม

ในส่วนของ อิทธิพลของการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรด้านการบริหารวิชาการจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและองค์กรอื่น 2) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การนิเทศการศึกษา 5) การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ร้อยละ 49.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายเท่ากับ 0.232 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาระบบบริหารงานวิชาการที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมและคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล การประสานความร่วมมือทางวิชาการ และการสนับสนุนงานวิชาการแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การอยู่อย่างพอเพียง การใฝ่เรียนรู้ และความซื่อสัตย์สุจริต ตามลำดับ ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวผ่านกิจกรรมที่หลากหลายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา

นอกจากนี้ การบริหารวิชาการทั้ง 10 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและพัฒนาการบริหารวิชาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปนั้นควรทำการวิจัยดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของโรงเรียนตามแนวคิด ทฤษฎี ของนักวิชาการท่านอื่นในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยศึกษาในรูปของกรณีศึกษาในสถานศึกษาใดสถานศึกษาหนึ่ง หรือขนาดสถานศึกษา ใดขนาดสถานศึกษาหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*, 124(24 ก), 29–36.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2549). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย: แนวทางสู่ความสำเร็จ.* คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).* บุ๊ค พอยท์.

นริศรา ตาปราบ. (2562). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ.*วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/ดุษฎีบัณฑิต.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9).* สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ (พิมพ์ครั้งที่ 5).* ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปิยนาถ ธนพรวรกุล. (2560). *การบริหารงานวิชาการกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.

พชร แสงเพชร. (2558). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.

พิเชษฐ ยังตรง, พิณสุดา สิริธรังศรี, และสินธะวา คามดิษฐ์. (2560). กลยุทธ์การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, สุภมาส อังศุโชติ, และอัจฉรา ชำนิประศาสน์. (2562*). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง).* เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

วิเชียร ยอดจักร์. (2555). *การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*.วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิรมณ ปั้นงาม. (2565). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในศตวรรษที่ 21*.

ศุภชัย บุญนาง. (2565). *การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ*.

สดใส ศรีสวัสดิ์. (2562). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต/ดุษฎีบัณฑิต.

สุธาสินี แสงมุกดา. (2568). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับกัญชาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง*.

สุพล พรเพ็ง. (2561). *การบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้*.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

พนัส ด้วงเอก. (2555). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1.* วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. ThaiLIS.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/00131 6447003000308